



foto Marjol Neerfjes

Nieuwe aanpak voor natuureducatie en groene stages

— Geert van Duinhoven

Het ministerie van LNV wil net als de Tweede Kamer de Natuur- en Milieueducatie (NME) anders gaan aanpakken. Niet zomaar meer losse projecten, maar grotere projecten met een visie en die ook nog eens een langer leven beschoren zijn. Die aanpak moet ook de groene maatschappelijke stages tot een succes gaan brengen.

Op de een of andere manier heeft het zeer veel politieke belangstelling gekregen. De Tweede Kamer leek er maar geen genoeg van te krijgen. Maar liefst drie uur debatteerden de fracties over de nota 'Natuur- en milieueducatie, Kiezen, leren en meedoen' En nog was het niet

genoeg. De Kamer wil ook werkplannen zien, jaarplannen erbij. Want het onderwerp is te belangrijk om even af te doen. Nu was het ook wel al weer 20 jaar geleden dat de rijksoverheid een nota had uitgebracht over dit onderwerp, dus misschien was het ook wel tijd om eens goed te kijken of Nederland nog wel op de goede weg zit met het onderwijs over natuur en milieu. Wel, daar kon wel een tandje bij, concludeerden de ministers Verburg, Cramer en Plasterk al in hun nota. Er is weliswaar een enorme gedrevenheid en energie voor NME in de samenleving. Er zijn duizenden vrijwilligers en professionals actief op scholen, in dierentuinen, in educatiecentra en kinderbeorderijen. "Maar die energie kan efficiënter worden ingezet dan nu het geval is. Dat is niet alleen een observatie vanuit het Rijk: ook het NME-veld zelf vraagt om meer regie en kaders die richting geven aan de vele initiatieven en

projecten. Landelijke dekking is een knelpunt, verspreiding en opschaling van effectieve projecten evenzeer, en ook is duidelijk dat informatie over natuur en milieu op dit moment niet voor alle groepen mensen (met name jongeren) aantrekkelijk genoeg is om er gebruik van te maken", zo vertelt Roel van Raaij, beleidsmedewerker bij het team 'mens en natuur' bij het ministerie van LNV.

En dus stellen de drie ministers voor dat zij als rijksoverheid het voortouw nemen wat betreft de NME en de samenwerking tussen betrokken partijen. Dat betekent dat zij samen met andere overheden, scholen en het NME-veld willen werken aan een gezamenlijke agenda, dat er vraaggestuurd gewerkt gaat worden, en dat

foto Hans van den Bos



de educatie moet aansluiten bij de 'Generatie Nu'; de kinderen en jongeren hebben prioriteit. Ervaringen moeten worden gedeeld en verschillende organisaties en besturen moeten meer met elkaar gaan samenwerken.

Altijd maar pilots

Prachtig vond de Tweede Kamer. Een aantal ging nog een stap verder en opperde zelfs om het natuur- en milieuonderwijs een wat meer verplichtend karakter geven in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs. Dat ging de rest van de kamerleden wel wat ver en bovendien zat staatssecretaris Dijkzema niet te wachten op meer regels vanuit de overheid. Maar als het dan niet verplicht wordt, wilde de



Kamer wel gedegen jaarplannen en werkplannen om goed in de gaten te kunnen houden hoe de rijksoverheid verder zou gaan met de nota en de implementatie van dit beleid. Van Raaij kreeg die vragen van de Kamer op zijn bordje en werkt nu uit hoe de natuur en milieueducatie in Nederland vorm moet gaan krijgen. Volgens hem is een eerste belangrijke constatering dat NME tot nu toe heel erg hap-snap was. Als iemand een project heeft bedacht, kan daar subsidie aan gegeven worden als het past binnen de kaders. Van Raaij: "Dat zijn individueel vaak prima projecten, helemaal niets mis mee. Maar het gevolg van deze aanpak is wel dat er veel gebeurt maar zonder enige regie. Het gros van de projecten bestaat uit pilots die meestal geen vervolg krijgen, er vindt geen follow-up plaats, de implementatie blijft achter. Verder bleek dat er weliswaar veel is, maar lang niet overall, de landelijke dekking van de NME is niet goed. Met name de kleinere dorpen hebben meestal geen NME-centrum en dus is daar minder ondersteuning voor scholen en groepen burgers dan in de grotere plaatsen. Overigens blijkt uit onderzoek dat je ook niet kunt zeggen dat kinderen uit de kleinere dorpen vanzelf meer natuurkennis hebben omdat ze zo veel groen om zich heen hebben. Die redenering gaat niet op."

NME-centra als makelaar

De Tweede Kamer verlangt nu van het ministerie van LNV dat er een nieuwe beleid komt dat weliswaar goed aansluit op de bestaande structuren, maar ook zodanig is ingericht dat het meer wordt dan een verzameling losse projecten. Idee is dat niet meer elk afzonderlijk project kan worden ingediend voor een subsidie maar dat er een systematische aanpak aan ten grondslag moet liggen. Van Raaij: "Een projectvoorstel voor NME behoort maatschappelijk relevant en actueel te zijn. Er moeten dus maatschappelijke of bestuurlijke partijen bij betrokken zijn. Een project moet educatief goed in elkaar zitten. Met alle respect, maar niet elke natuurbeheerder weet iets van didactiek of heeft inzicht in de nieuwe vormen van informatieoverdracht. Daarnaast, heel belangrijk natuurlijk, moeten de vragers en de aanbieders aan tafel zitten. Een project moet in principe vraaggestuurd zijn. Het moet afgelopen zijn met de enorme stroom losse projecten en pakketten die aanbieders naar scholen sturen. Kortom, het idee is om van al deze partijen vertegenwoordigers om de tafel te krijgen en

Betrokken bij Buiten

Een samenwerkingsverband van IVN, Landschapsbeheer Nederland (LBN), Het Geldersch Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, willen samen de pilot 'Betrokken bij Buiten' starten. Door mee te denken en te werken maken leerlingen van het voortgezet onderwijs kennis met maatschappelijke aspecten van de groene omgeving. Aansluitend bij de werkwijze van scholen willen zij groepen jongeren groene stageplaatsen aanbieden via 'Het Onderzoeksinstituut' (waarbij jongeren onderzoeksvragen over een gebied uitwerken) en 'Het Groenbedrijf/ Het Greenteam' (hier werken jongeren aan het beheer van een gebied). Er wordt gestreefd naar terreinadoptie door scholen ('Mijn terrein'). Het pilot-voorstel richt zich op het ontwikkelen van concepten en organisatorische voorwaarden om vanaf 2011 structureel een groot aanbod van maatschappelijke stageplaatsen in natuur en landschap mogelijk te maken. In de pilot wordt gestreefd naar deelname van 300 leerlingen in 2008 en 900 in 2009. Ambitie van de gezamenlijke partijen is om vanaf 2011 structureel 3600 maatschappelijke stageplaatsen per jaar aan te bieden. Tijdens de pilot zal blijken onder welke condities dit gerealiseerd kan worden.

Duurzaam voedsel

De gemeente Amsterdam wil de verbinding tussen de Amsterdammers en zijn omgeving versterken. Een verstevigde band levert voor zowel het individu als de gemeenschap, als ook de omgeving maatschappelijke voordelen op. De gemeente Amsterdam wil het komend jaar een pilot starten om leerlingen in contact te brengen met de wereld van duurzaam voedsel en groen, en streeft ernaar dat in 2011 50% van de leerlingen in Amsterdam in contact gekomen is met deze wereld.

Grootstedelijke problematiek

Het groene onderwijs wil bij maatschappelijke stages twee rollen vervullen: De VMBO-leerlingen die vanaf schooljaar 2007-2008 instromen in het groene onderwijs zullen in 2011 allemaal een maatschappelijke stage hebben meegemaakt. In 2008 zullen minimaal 1.200 leerlingen maatschappelijke stage gaan lopen, oplopend tot 9.000 in 2011. De maatschappelijke stage wordt beschouwd als een vitaal en vast onderdeel van het curriculum ter voorbereiding op volwaardig burgerschap. Onderdeel hiervan is het in contact brengen van groene leerlingen met grootstedelijke problematiek.

Leerlingen van groen-MBO en HAO kunnen een rol als stagebegeleider vervullen. Ook daartoe worden verschillende pilots gestart.

langzamerhand verantwoordelijkheid leren dragen voor de samenleving. En wat is er nu mooier, zo bedacht minister Verburg, als die leerlingen zich op de een of ander manier gaan inzetten voor het groene domein: natuur- en landschapsbeheer, land- en tuinbouw, zorgboerderijen etcetera. Sterker nog, Verburg wil op termijn 10.000 leerlingen per jaar op deze manier aan de slag krijgen. Daarvoor is inmiddels een intentieverklaring getekend met natuur-, landbouw-, en onderwijsorganisaties. Wim Stegehuis is voorzitter van het LNV-projectteam Groene Stages. Volgens hem past de aanpak van het NME ook goed bij de groene stages. “Je ziet dat er in het land, ook bij na-

tuurbeheerders allerlei leuke ideeën en energie ontstaat om maatschappelijke stagiairs te ontvangen. De aanpak van NME kan meerwaarde geven aan zo'n stage door er andere disciplines bij te betrekken. Begrijpen die jongeren waarom ze bijvoorbeeld vogelkers moeten trekken? Wat is de achtergrond daarvan? Waarom is vogelkers een probleem? Wat zijn de doelstellingen van het Nederlandse natuurbeleid die niet stroken met het voorkomen van vogelkers? Dat soort vragen geven een stage meerwaarde. Je kunt van een boswachter niet verwachten dat hij de hele didactische aanpak erbij doet, dus moet je daar anderen bij halen. Het IVN of een NME-centrum bijvoorbeeld. En dan moet daar

daar projecten te laten ontstaan. Omdat ze maatschappelijk ingebed zijn, vraaggestuurd en didactisch goed onderbouwd, is de verwachting dat ze ook breder en beter verspreid zullen worden na een eerste fase.”

In de praktijk zou het volgens Van Raaij dan bijvoorbeeld zo kunnen gaan dat een beheerder niet meer zelfstandig naar een school toe stapt met een leuk NME-project. De beheerder neemt contact op met een educatieve club zoals bijvoorbeeld het IVN of een NME-centrum en gaat daar, eventueel samen met iemand van de gemeente als dat zinnig is, eerst samen de context van een project uitwerken. Volgens Van Raaij wordt daarmee het aanbod niet alleen veel beter onderbouwd, maar wordt ook de positie van de NME-centra veel krachtiger. De NME's worden dan een soort makelaar of adviseurs.

Groene stages

Een educatief instrument met een vergelijkbare doelstelling zijn de groene maatschappelijke stages. Deze stages hebben de laatste tijd ook de nodige aandacht opgeëist. Het kabinet wil namelijk dat alle leerlingen van het voortgezet onderwijs gedurende hun schoolcarrière middels een maatschappelijke stage kennismaken met en bijdragen aan de samenleving. De bedoeling is dat de leerlingen op deze manier

foto Hans van den Bos





ook bij worden verteld hoe het natuurbeleid in elkaar zit. Door op die manier te werk te gaan, door een soort arrangementen te maken voor de stages, krijg je iets heel waardevols. Arrangementen die je waarschijnlijk ook op andere locaties kunt gebruiken voor stages.”

Vrijwilligerscentrale

Vraag die dan blijft is hoe een en ander wordt geregeld. Want hoe kan een individuele beheerder of een individuele school zo'n arrangementen regelen? Waar kun je aankloppen? Volgens Van Raaij en Stegehuis is er inmiddels een

aantal pilots gestart waaraan natuur- en landbouworganisaties mee doen. Zij overleggen over de uitvoering. Het ministerie van OCW werkt daarnaast aan een landelijk dekkende bemiddelingsinfrastructuur via de gemeentelijke vrijwilligerscentrales. Die centrales zijn maatschappelijk goed ingebed, hebben de contacten en kunnen wat dit betreft een belangrijke meerwaarde leveren.

*Geert van Duinhoven is freelance journalist
geertvanduinhoven@planet.nl*

ADVERTENTIE



Boswinst...

Het fullservice programma voor **waardevol** bosbeheer



wilt u meer weten? 0577-401433 - info@boswinst.nu - www.boswinst.nu

V o o r w a a r d e v o l b e h e e r !

- een gegarandeerde prijs voor uw hout
- houtoogst in dienst van uw bosbeheer
- alle boswerkzaamheden onder één regie
- bostafelgesprekken over bedrijfsvoering en marktontwikkeling